23/08/2024, 13:01 Front Page Research Paper - Mugdha Rajankar.jpeg

www.ijcrt.org © 2022 IJCRT | Volume 10, Issue 12 December 2022 | ISSN: 2320-2882

IJCRT.ORG ISSN : 2320-2882

INTERNATIONAL JOURNAL OF CREATIVE RESEARCH THOUGHTS (IJCRT)

An International Open Access, Peer-reviewed, Refereed Journal

पुर्व भारतातील ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विषयातील आचार्य पदवी प्राप्त शोधप्रबंधांचा आशय विश्लेषणात्मक अभ्यास

मुग्धा राजनकर, डॉ. शालीनी साखरकर

सहायक प्राध्यापक, ग्रंथपाल

ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विभाग

कमला नेहरू महाविद्यालय, नागपूर, भारत

सारांश :

प्रस्तुत संशोधन लेखात ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र या आतंरविद्याशाखेय विषयात आचार्य पदवी करिता भारतातील ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विषयातील आचार्य पदवी प्राप्त शोधप्रबंधाचा आशय विश्लेषणात्मक अभ्यास या विषयावरिल अंश सादरीकरण म्हणून **"पुर्व भारतातील ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विषयातील आचार्य पदवी प्राप्त शोधप्रबंधाचा आशय विश्लेषणात्मक अभ्यास – भाग १"** यावर लिखाण केले आहे. प्रस्तुत लेखाकरिता आवश्यक तथ्ये "शोधगंगा - ए रिर्झव्ह ऑफ़ इंडीयन थिसिस" या संकेतस्थळावरुन संकलित करण्यात आलेले आहे. पुर्व भारतात ओरिसा आणि पश्चिम बंगाल या दोन राज्यात ९ राज्यस्तरीय व १ केंद्रस्तरीय विद्यापीठ असे एकुण १० विद्यापीठात ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विषयात आचार्य पदवी आहे. २००१ ते २०२२ या कालावधीत राज्यस्तरीय विद्यापीठ स्तरावरील ९ विद्यापीठात ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विषयातील आचार्य पदवी प्राप्त शोधप्रबंध उपलब्ध आहे. या शोधप्रबंधाचा अभ्यास करुन ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विषयातील संशोधन कार्याचे वर्षेनिहाय वर्गीकरण, मार्गदर्शकांचे संशोधन कार्यातील योगदान, भाषेनुसार शोधप्रबंध संख्या, संशोधकांचे लिंगनिहाय वर्गीकरण, इ. मुद्यावर प्रस्तुत संशोधन लेखात आशय सादर केला आहे.

कि – वर्ड : पुर्व भारत, ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र, शोधप्रबंध, आशयविश्लेषण

प्रस्तावना :

विद्यापीठ अनुदान आयोगाद्वारा भारतात १०२२ विद्यापीठ (यु.जी.सी.संकेतस्थळ २४/१२/२०२१नुसार) आहे. त्यात ११८ विद्यापीठात ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विषयात आचार्य पदवीद्वारे संशोधन कार्य पार पाडले जाते.

साहित्याचा आढावा :

प्रस्तुत विषयाला अनुषंगुन साहित्याचा आढावा घेतला असता पुर्व भारतातील ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विषयातील संशोधन कार्याबद्दल पुढील साहित्य उपलब्ध झाले. त्या शोधप्रबंध साहित्यात उल्लेखित माहितीचा आढावा पुढील प्रमाणे आहे.

१. पी. एस. जी. कुमार यांनी Doctoral Studies in Library And Information Science in India या विषयावर DESIDOC Bulletin of Information Technology, Vol. 18, No. 1, या नियतकालीकेतून जानेवारी १९९८ साली पृष्ठ क्रं. ५-९ यात संशोधन लेख प्रस्तूत केलेला अहे. त्यांच्या संशोधन लेखातून १९५० ते १९९७ या कालावधीमधील भारतातील ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विषयातील आचार्य पदवी संशोधन कार्याचा अभ्यास केलेला आहे. त्यांनी आपल्या संशोधन कार्यात कालक्रम, संशोधन विषय, मार्गदर्शकांचे लिंगनिहाय विश्लेषण, विद्यापीठानुसार विश्लेषण, मार्गदर्शकांचे संशोधन कार्यातील योगदान इ. मुद्याचा उल्लेख प्रस्तूत संशोधन लेखात केलेला आहे.

२. R. Madasamy & R. Alwarammal Doctoral यांनी Degrees in Library and Information Science in India during 2003 – 2008 : A Study या विषयावर Annals of Library and Information Studies, vol. 56 या

https://drive.google.com/file/d/1GrhEs0LqO9O4nguWj6M4hNw88iaxi5bj/view 1/1